

# LUTHERSK KIRKETIDENDE



## INNHOLD

Pastoral formatio / "En ganske almindelig folkekirkepræst" - om å være hellig og allmenn / Om å lede en gudstjeneste / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

## SØNDAGSTEKSTEN

*Allehelgensdag - Thomas Berbom*

*24. søndag etter pinse - Hilde Barsnes*

*25. søndag etter pinse - Ernst-Modest Herdieckerhoff*

*Siste søndag i kirkeåret - Sjur Isaksen*



Kan man tale om en egen  
luthersk pastoral formatio?

## Pastoral formatio

Ordet *formatio* er på vei inn i det norske teologiske språk. Ordet gir jo visse assosiasjoner for de som bruker IT-teknologi. Når vi skal formatere lagringsmedier, kommer det opp en advarsel på skjermen. Ved formatering vil

nemlig alle lagrede data og spor bli slettet. Ved pastoral formatio er det vel neppe et mål å fjerne alle lagrede spor hos teologistudentene. Det er tale om en vedvarende formings- eller dannelsesprosess, der man naturligvis må ta

det enkelte menneske, med dets personlighet, evner og gaver som utgangspunkt. I vår norske sammenheng er pastoral formatio det yrkesforberedende element i presteutdannelsen som går ut over det rent kunnskapstiligende, det som går på personlig menneskelig, åndelig og pastoral vekst og utvikling.

I Den katolske kirke er presteseminaret stedet for denne dannelsesprosess. Selve ordet seminar betyr planteskole, eller det sted der man lot unge trær vokse under tilsyn før man plantet dem om. Pave Johannes Paul II kom i 1992 med en postsynodal apostolisk formaning: *Pastores dabo vobis*, "Jeg vil gi dere hyrder etter mitt eget hjerte" (Jer 3,15) Her tegnes et mønster for formatio i fire stadier. Grunnlaget er den menneskelige formatio. De kommende katolske prester skal kultivere en rekke menneskelige egenskaper som kan bidra til å gjøre dem balanserte, sterke og frie, i stand til å bære vekten av det store pastorale ansvar. Dernest kommer den åndelige formatio, der de skal trenes til lydighet, fattigdom og en selvfornektende ånd, slik at de kan vende seg til å leve i konformitet med den korsfestede Kristus og frivillig gi opp de ting som nok er tillatt, men ikke gagnlig. For det tredje kommer den intellektuelle formatio, som er det vi forbinder med en tradisjonell protestantisk teologisk utdanning. Til sist kommer den pastorale formatio, som samler den menneskelige, åndelige og intellektuelle formatio. Det handler om mer enn visse pastorale teknikker. Presteutdannelsen har som mål å forme studentene til sanne hyrder for sjelene, etter eksempel fra Jesus Kristus selv, som er lærer, prest og hyrde.

Vi kan jo her ta med at det nettopp var et slikt presteseminar som for hundre år siden var de liberale skremmebilde av Menighetsfakultetet. Det ble hevdet at MF var som et katolsk seminar, og man gyste ved tanken på at studentene skulle få åndelig veiledning og styrende råd for sin teologiske lesning, for ikke å snakke om andakter, gudstjenesteliv og personlig åndelig oppfølging underveis i studiet.

Kan man tale om en egen luthersk pastoral formatio, eller får vi da problemer med det

lutherske menneskesyn? Vi har i våre menigheter gjennom det meste av det 20. århundret bedt hver eneste søndag om at vi av Guds Ord må lære å sørge over våre synder, men også om å forbedre oss hver dag i et hellig liv og levnet. Kan så mennesket velge å forbedre seg hver dag i et hellig liv og levnet? Luther betviler ikke at et menneske selv kan bestemme hvor det vil gå, hva det vil spise eller gjøre generelt. Men Luther spør om mennesket, slik det er av naturen, har en indre drift eller lyst til å gjøre det gode, til å følge Guds vilje. Og her svarer Luther nei. Hans arvesyndslære og hans lære om den trellbundne vilje tolkes ofte som om han forneker fornuftens og viljens positive krefter hos mennesket. Men Luther vil ikke si at viljens evne er opphevet, kun at den etter syndefallet ikke kan velge å gjøre det gode i teologisk kvalifisert forstand, *coram*

*Deo*, altså ikke kan bestemme seg for å gjøre Guds vilje eller å oppfylle Guds bud. Hvorfor står det da så mye i Skriften om at vi skal være hellige og gjøre gode gjerninger? Løsningen ligger i likedannelsen med Kristus, at vi skal ikke oss Kristus og bli ham lik. Det er troen som knytter sjelen sammen med Kristus. Luther skriver i utlegningen av Gal 2, 20: "Ved troen blir du sementert og sammenklebet (*conglutineris et adhaerescat*) med Kristus, slik at du og han i sannhet blir en person, som ikke lar seg atskille, tvert i mot henger du alltid ved ham, og sier: 'Jeg er som Kristus' og Kristus svarer tilbake: 'Jeg er som enhver synder som henger ved meg og jeg ved ham'." Det menneske som tidligere var innkrøkt i seg selv, settes nå i stand til å gjøre gode gjerninger mot sin neste når det følger Kristi eksempel og likedannes med Kristi bilde. Hos Luther er rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen knyttet sammen i Kristi person. Kristus er reelt nærværende i den troende, både hans person og verk. Luther følger her Paulus' ord om å legge av det gamle menneske og dets gjerninger, og ikke seg det nye menneske, som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten og som stadig fornyes etter sin Skapers bilde og lærer ham å kjenne.

Utvilsomt ser Luther for seg dette som en dannelsesprosess. Luther sier at teologien er en uendelig visdom, da man aldri kan bli utlært i

## "Jeg kan ikke unnvære den Herre Kristus"

den. Det er ved å leve, ja død og dømmes at man blir teolog, ikke ved å tenke, lese og spekulere. Kunnskap er ikke noe man har, men noe man lever. En teolog skal studere Guds Ord, men å studere Guds ord er langt mer enn å studere en fremstilling av teoretisk sannhet. Teologen må selv komme inn i sannhetens lys og bli gjort sann, gjennom *oratio, meditatio et tentatio*: ved bønnen, ved meditasjonen i og over Guds Ord og ved anfektelsen. Luther henter inn Augustins ord om Kristus som vårt sakrament og eksempel. Kristi lidelse og død er et sakrament, en hendelse som ikke er avsluttet i seg selv, men som peker mot noe, som et tegn som virker hva det nevner, at også vi skal dø for synden. Vi må ved troen dø med Kristus for at Kristus kan leve og virke i oss. Da strømmer gjerningene på av seg selv, ved troen. Det indre, sakramentale fellesskap med Kristus må gå forut for den ytre, moralske etterfølgelse av ham.

En slik sakramental pastoralteologi finner vi også hos Gustav Jensen, som var hovedlærer ved Det praktisk teologiske seminar de to siste tiårene av 1800-tallet. Gustav Jensens program var "personlig religiøsitet levd ut i et sakramentalt fellesskap".

Hans ideal for den pastoral tjeneste var å lede mennesker til disippelskap ved forkynnelse og sakramentsforvaltning, både å lære folket, og å lære det å holde Jesu Kristi bud og befalinger. Gustav Jensen virkeliggjorde selv presteidealet for en generasjon av prester. Hans pastoralteologi tok utgangspunkt i 1 Tim 4,6: En god Kristi tjener får næring fra troens ord og den gode lære. Ordet skal flyte som blodet gjennom prestens åndelige legeme, slik at det forvandler seg til et sterkt hjerte, et klart øye, en rede munn, og kloke og snare tanker. I det jeg deler mitt menneskeliv med Ordet,

deler Ordet sitt guddommelige liv med meg og gjør meg skikket til å være en Ordets tjener. Dette er en luthersk forståelse av pastoral formatio. En prest er alltid i en dannelsesprosess, alltid "i vorden", ellers opphører han å være prest, sa Gustav Jensen til de teologiske kandidater. Slik er det også for enhver kristen. Når Jensen i sine liturgikkforelesninger skulle begrunne nødvendigheten av kirkens gudstjenesteliv, siterer han samtidig Bernhard av Clairvaux og Luther, at "en kristen ikke er, han vorder". Arbeidende prester i levende og arbeidende menigheter, slik var Gustav Jensens programerklæring, men det betydde ikke at kandidatene måtte bli rastløse prester, men at de måtte trenge stadig dypere inn i troens hemmelighet. I dag ville vi si at prestene må ivareta en sann spiritualitet. Jo større press det ble på kirken og prestene utenfra, desto større vekt måtte presten legge på personlig konsentrasjon og indre selvfordypelse.

En pastoral *formatio* er i luthersk forstand ikke mindre enn *conformatio Christi*: å like-dannes med Kristus. I den troende er Kristus virkelig nærværende og virkende, og Han er det egentlige subjekt for de gode gjerninger. Det er dette som er poenget i liknelsen om treet og greinene: Kun den grein som er i Kristus kan gjøre gode gjerninger. Det er trets kraft og sevje som flyter ut i grenene og bærer frukt. Det sentrale i Gustav Jensens liv og tro uttrykkes av hans mor på dødsleiet: "Jeg kan ikke unnvære den Herre Kristus". Dette var for Jensen "det uinntagelige tårn".

**VIDAR L. HAANES**  
Vidar.L.Haanes@mf.no



### Takk til medarbeidere som slutter.

I dette nummeret kommer de siste tekstgjennomgåelsene for innværende kirkeår, og med avslutningen av kirkeåret er det også tre av våre medarbeidere som har bedt seg løst fra vervet som tekstskribenter i LK. Det er Jørund Midttun, Jens Dale og Ingunn Aarseth Høvik. Vi takker for den tiden dere har stilt dere til rådighet, og for det dere har bidradd med i de tekstgjennomgåelsene dere har levert, og vi ønsker dere lykke til med nye oppgaver og utfordringer.

# ”En ganske almindelig folkekirkepræst” – om å være hellig og allmenn

AV PROST ØYSTEIN MAGELSEN

---

Hva skjer når du leser om de kristnes liv i Romerbrevet 12? Hva leser du egentlig? Hva er din reaksjon?

Paulus er opptatt av at de kristne må vise sin tro i praksis. Den enhet som binder alle troende sammen i Jesus Kristus, må vise seg i et levende fellesskap. Kirken er ikke en intellektuell størrelse, en abstrakt idé. Den er alle døpte. Den er ”hellig og allmenn”. Hellig, på grunn av hva Gud gjør i kirken. Allmenn, siden den består av helt vanlige, levende mennesker. Så skal det da også merkes at kirken lever og er allment tilgjengelig. Den er ikke bare en budsjettpost, en bygning som trenger vedlikehold, et diskusjonstema, en kultur- og tradisjonsbærer.

Om evangeliet skal være troverdig, må vi - alle vi menneskene som til sammen er kirken - vise at evangeliet har noen betydning. At vi mener noe med det vi sier og forkynner. At det betyr noen forskjell om en er døpt eller ei. At livet er annerledes med Jesus som Herre.

Ikke det at vi skal forsøke å gjøre oss formere enn vi er, mer overbeviste, skråsikre og suverene. ”Gjør deg ikke større tanker enn du bør, men bruk din forstand og vær sindig. Hver og en skal holde seg til det mål av tro som Gud har gitt ham.” - skriver Paulus. Men så fortsetter han å legge ut om ”det ene legemet og de mange lemmer”, om de mange ulike

nådegaver og alle idealene vi har å strekke oss etter i livet med hverandre.

Kan hende blir du motløs når du leser Romerbrevet 12? Litt overveldet av alt sammen? Hvem er jeg i møte med alt dette? Hvilke nådegaver har nå jeg å skilte med? Rekken av idealer apostelen fører opp, kjennes snarere som et skriftespeil, enn en gjennomførbar sjekklister for livet.

Jeg tror vår mulighet til å ta Paulus' formaninger til oss - uten å miste motet - ligger gjemt i trosbekjennelsens ord: ”sanctam ecclesiam catholicam” = en hellig, allmenn kirke. Gud handler med og gjennom oss vanlige mennesker. Det er ”underet i de tomme hender” og ”skatten som bæres i leirkrukker”.

Det er som pastor Okke Brodersen Gram i Tim og Madum sognekald i Ribe stift. Han var et forbilde for den danske dikterpresten Kaj Munk. Da han døde i 1934, skrev Kaj Munk et vakkert minneord i Dagens Nyheter under overskriften: ”En ganske almindelig folkekirkepræst”. ”Naar jeg føler trang til at fortælle netop om ham”, skriver Munk, ”skyldes det, at der ikke var noget særligt ved ham. Det er ikke om en af generalerne, der skal berettes, men om den ukendte soldat.” Og så fortsetter Kaj Munk å beskrive pastor Grams høyst ordinære og på ingen måte geniale presteliv. Vi får høre om hans hverdag, hans middelmådige og iblant

temmelig kjedelige prekener og litt kunstige 'prekentonene'. Men vi får også høre om hans vane med å sykle rundt i sine sogn på besøk, hans oppriktige imøtekommenhet, munterhet, pålitelighet, osv.

Munk skriver: "Hvor er det fattigt at remse alt dette op, og hvor giver det intet billede af manden. Lad mig prøve at nærme mig sandheden ad en anden vej: Hvorfor fylgte Tim og Madum deres kirker om søndagen, - skönt de alle var klar over, at de havde en ganske jævn prædikant til præst? Fordi de holdt af ham, fordi de stoled på ham, fordi de følte, at om Guds-ordet ikke blev baaret til dem vingestærkt fra hans mund, saa kom det dog stille og varmende til dem fra hans væsen. Og hvorfor gjorde det det nu? Hvad var denne præstemands hemmelighed?"

Lad mig svare med to ord, der lyder altfor bombastisk i sammenheng med denne vadmels-gudsmand, og som alligevel træffer det rigtige: kærlighet og tro. Han elskede ikke folkene i sine sogne, han levede og aandede ikke for dem; det er utryk, der kun kan anvendes om profeter og martyrer, og Gram var blottet for hysteri, ogsaa helligt hysteri; men han holdt av sine menigheder, og hans tanker var idelig hos dem: hvor var der nu nogen, der hadde brug for ham? Hvad ventede man sig nu af ham her eller dér? Og dette mærkede hans folk. De var aldrig til uleilighet. Her var ingen kontorekspedition. Ofte har jeg tænkt: Mon den lykkelige hemmelighet ved ham ikke er, at han alltid har god tid? De behøvede ikke at skynde sig; der blev tid til at snakke med ham over kaffen om ingenting for saa efter kaffen at naa frem til det egentlige. Om gamle pastor Plesner i Vedersø blev der sagt, at mens de andre grundtvigske pionerer forsto at tale, saa forstod han at lytte - lytte, saa andre folk blev kristne bare af at se paa ham. Gram hadde en tilsvarende evne til at sitte, til at være rolig. Om han kunde give særlige skarpsindige raad eller dybsindige vejledninger, ved jeg ikke. Men det er ogsaa bedre at have hjerte for folk end at have hjerne for dem.<sup>11</sup>

Kaj Munks skildring av sin kjære pastor Gram setter oss på sporet av noe vesentlig i skjæringspunktet mellom det hellige og det allmenne. Minneordene om denne gode Herrens tjener bærer i seg vitnesbyrden om

et liv som på samme tid var annerledes og ordinært. Det er dette som gav hans tjeneste slik troverdighet, som gjorde at de holdt av sin - på mange måter - middelmådige prest. Heldigvis er pastor Gram intet enestående eksempel. Både den lokale kirke og kirken i en større kontekst, teller mange profiler som ved sin ekthet og oppriktighet, ble vitnesbyrd som ledet andre til Kristus. Jeg vil tro vi er mange som kan prise oss lykkelige over å ha fått leve nær slike mennesker på avgjørende strekk av vår livsvei.

Apostelen Paulus og pastor Gram gir oss et program å leve og strekke oss etter. Et program for kirken: Å utslørt være oss selv, og samtidig tydelige på hva som er våre livs fundament og mål. Det ene har hatt en tendens til å gå ut over det andre. Det har enten gjort kirken så allmenn ordinær at den mister sin åndelige kraft og vitalitet, eller gjort kirken så hellig og hinsidig at den blir irrelevant for folk flest. Begge deler raserer evangeliets troverdighet, - for ikke å snakke om folkekirkens legitimitet.

Lite er vel mindre vitalt og banebrytende enn når nok en biskop i Hamar proklamerer "en åpen og inkluderende folkekirke", og få utsagn mer fordømmende enn en indremisjonsleders frase om "Skriftens klare ord". Den ene gjør sitt budskap snublende nær parodisk, mens den andre taler for døve ører, - unntatt for de som kun vil få bekreftet sine fra før fastlåste oppfatninger. Evangeliet er for radikalt og livsnødvendig til å bli redusert til en parole om kjærighet og tole-ranse, like uforpliktende tom som politisk korrekt; og Bibelen er for rikholdig og nyansert til å fremstilles som en enkel lommeeparlør. "Deus semper major" sa kirkefedrene, = Gud er alltid større. Rett forstått er dette en erkjennelse som det fortsatt er betimelige å legge seg på sinne, - både for den ene og den andre.

Problemet med mange av oss andre er vel imidlertid at vi lett havner et sted midt i mellom. Vi er verken spesielt hellige eller allmenne. I stedet er vi blitt gode på kristelig pragmatisme. Av frykt for å støte noen, plasserer vi oss gjerne i det "kirkelige sentrum". Her bør en helst ikke mene for mye - hvert fall ikke for sterkt - annet enn det som majoriteten til en hver tid anser som rett og godt. Men det blir ikke vekkelse og etterfølgelse

av det, - uansett hvor mange reformer og planer vi vedtar. Og når arbeidsdagen er over må vi dessverre spørre med Brorson: "Av døpte vrimler stad og land, men hvor er troens brann?"

Det generelle inntrykk stemmer dessverre med den kirkelige statistikk: Den norske kirke sliter.

Pastor Gram ville neppe trives på årets kirkemøte. Jeg er redd høsten kan bli slem, - uansett utfall i homofilisaken. Men dersom folk får oppleve en kirke som har mer hjerte enn hjerne for dem, da er det ennå håp! Dersom vitnesbyrdet igjen får lyde mellom helt vanlige mennesker. Dersom vi klarer å fokusere innhold mer enn strukturer, budskap mer enn ritualer. Dersom forholdet til Jesus Kristus og hverandre får være viktigere enn aktiviteter og hver sine meninger.

Det er sagt at "den mest åpne kirke er kirkeruinen". I vår iver etter å komme alle i møte, etter å underbygge vårt budskap med lett-fattelige resonnementer og vinne gehør ved å foreskrive passable uforpliktende midler, står vi

i fare for å gjøre Gud liten - og kirken til en sekulær seremonimester. I vår velmente iver, må vi ikke glemme hva Den norske kirke skal være: Hellig og allmenn. Evangeliet kan aldri leves radikalt nok. Vårt kall er å være aktivister, en kirke som gir næring og retning for søkende mennesker. Et hjem. Jeg har hørt vår tidsånd bli beskrevet som "rådløshetens teologi". Kan hende er det rett. Skal vi klare oss framover - leve og virke sammen også etter høstens kirkemøte - trengs evangelisk integritet, respekt for kirkens enhet og erkjennelse av egen begrensning.

I en ny tid - som er vår, spør mange seg: - Betyr det noen forskjell om en er døpt eller ei? - Er livet egentlig annerledes med Jesus som Herre? Det er visst på tide at vår tro igjen får følger. Flere må få oppleve at vi mener noe med det vi sier og forkynner, at det betyr noe for oss. La oss be om Guds hjelp til å være tydeligere vitnesbyrd om Guds krav og Guds nåde uten å miste troverdighet! Om mot til å være annerledes og hjelp til å være oss selv, - hellig og allmenn på samme tid.

# Om å lede en gudstjeneste

AV ANNE-LISE BRODTKORB

Den som trer inn i en kirke, stiller seg - bevisst eller ubevisst, med- eller motvillig - overfor muligheten av å søke Gud. Bygget, utsmykningen, musikk, ord og handlinger skal gjøre det mulig å legge vilje og følelser i å åpne seg for kirkehuset og det som skjer. Plikt eller vane, nødvendighet eller sosial forventning kan ha ført en dit. Kritiske refleksjoner ligger på lur både hos faste og mer sporadiske kirkegjengere. Men på et eller annet plan i bevisstheten ligger denne viten: Her er Guds hus. Her handler det om forhold mellom Gud og mennesker.

## Likeverdige - men ikke likestilte

Liturgiene, alterbok og salmebok, er felles eiendom og felles språk for prest og menighet. Presten blir - som menigheten - ledet av alterbok og salmebok. Så langt er de både likeverdige og likestilte. Men så slutter likestillingen, for *"forrettende prest har ansvaret for å lede forberedelsen og gjennomføringen av gudstjenester og kirkelige handlinger"*, som tjenesteordning for menighetsprester § 7 annet ledd fastslår.

Presten samarbeider med organist og tekstlesere, medhjelpere og kirketjener, med et regelverk for samarbeidet. I dette er også de likeverdige, men ikke likestilte med presten. Dersom ledelsen ikke tar vare på likeverdet i samarbeidet, er det meget uheldig, men medarbeiderne har i alle fall anledning til å påpeke det. Det kan ikke menigheten. I for-

holdet til menigheten er det derfor regelrett ødeleggende dersom ikke likeverdet ivaretas, for menigheten er på en helt annen måte enn medarbeiderne utlevert til prestens måte å lede på.

Dersom det tukles med liturgien, fratas menigheten det språket og den forutsigbarheten som vår felles søken mot Gud, baserer seg på i vår kirke. Hvis presten avviker fra den liturgien menigheten kjenner og forventer, punkteres det likeverdige, og en soloforestilling er i gang. Fra å være likeverdige deltagere i en forventet og forutsigbar prosedyre, blir menigheten publikum overfor noe uforutsigbart. Det er sikkert ikke slik ment. Men det er slik det blir. De personlige utspillene er velmente. Men de er som støysendere i menighetens kommunikasjon med Gud. Det kjente språket, som har distanse nok til at man kan tørre å legge sin sjel inn i ordene, blir snappet vekk og man blir tvunget til å nærme seg Gud på et uventet, ukjent og kanskje uønsket språk. Prestens personlige og private forestillinger overtar for det språk som liturgien gjennom århundrer har slepet til, og som den som sitter i benken, kjenner og er innstilt på. Menigheten blir ikke lenger likeverdige ledet, bare ledet.

## Konferansier?

Presten har ansvaret for at de som sitter i kirkebenken og ikke er likestilte med ham eller henne, blir møtt inkluderende, uavhengig av

deres utgangspunkt, enten de er vante kirkegjengere eller ikke. Dette fører ofte til at prester leter etter måter å komme i møte mennesker de antar kan føle seg mer eller mindre fremmede i kirken.

Antagelig av denne grunn kan man ikke sjelden - faktisk altfor ofte - kan oppleve at presten opptrer som konferansier på et eldre-treff eller en skoleavslutning. Liturgien pusses på. Leddene introduseres med velmenende forklaringer. "Vi" får beskjed om å "reise oss", - men presten står jo allerede, eller å "sette oss", - men presten blir stående. "Det står skrevet i Lukas" - men er ikke Lukas en person? Er det ikke i hans evangelium det står skrevet? Det legges til personlige pronomen, "kirken vår", "dåpsalmen vår". Salmer introduseres og forklares. De liturgiske leddene leses med trykk på personlige pronomen; jeg, meg, mitt, du, deg, ditt, sin, sitt, vårt - og overskygger budskapet, som alltid først og fremst ligger i verbet. Til og med "og" kan få hovedtyngden. "Jeg døper deg til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn". Meningen med slike betoningener er åpenbart å inkludere, alminneliggjøre og vise hensyn og omtanke. Men resultat er som regel distraksjon, og menigheten gjøres til publikum eller barnsliggjøres. Det åpenbare ønsket om å bygge bro fra hverdagstale til liturgiens fint slepne formuleringer resulterer i overtredelighet og begrensning av innholdsspekteret, dominans og umyndiggjøring. Som en konferansier og tolk - hyggelig, velmenende, morsom, glitrende, kul, kjedelig, onkelaktig, litt mislykket eller vellykket - får presten oppmerksomheten, i stedet for det som liturgien skal hjelpe mot: innholdet i ordene og handlingene.

Tilleggsord og stemmebruk, personlige pronomen og spesiell aksentuering er også ledelse av gudstjenesten. De gjør presten til konferansier i stedet for til liturg eller forkyner. Den som sitter i benken, skal ha frihet til å rette oppmerksomheten mot liturgiens ord og handlinger, men blir i stedet utlevret til prestens oppfinnsomhet. Menigheten blir ikke ledet, men umyndiggjort når presten blir mer og/eller like synlig som budskapet i tekstene og handlingene. Motivene kan være gode og er formildende. Men resultat blir som oftest at presten skygger for møte med Gud.

Skal en prest aldri kunne komme med en kommentar, myke opp den strenge forutsigbarheten, den tiltenkte rytmen? Jo, selvfølgelig - av og til. Ikke mange ganger i løpet av en time. Og når det gjøres, er det viktig å være seg bevisst at rollene endres, og at grepet skal tjene fellesskapet og likeverdet.

Testspørsmålet for en prest blir: Er det likeverd i min ledelse av gudstjenesten? Blir vi som er til stede, ledet av liturgien? Taler tekstene og prekenen til oss? Fremmer virkemidlene likeverdet, så vi sammen søker Gud? Eller tiltar jeg meg makt over vår felles eiendom, liturgien og tekstene, og kler budskapet i en vel ment, men faktisk privat agende?

### Som Guds ord

Sitt livs preken holder presten ikke så mange ganger gjennom de mange prekener en prest holder årlig. Men det ukentlige prekenarbeidet - hva skal det resultere i? At den som sitter i kirkebenken og presten selv, får noe å tenke over som angår livet. Bjørgvin biskop har stilt spørsmål om det i vår tid serveres mindre "fast føde" i prekener nå enn tidligere. Han spør blant annet om det at det arrangeres flere spesielle gudstjenester, medfører at noen enkelte tema repeteres: "Du er unik." "Gud elsker alle mennesker." "Ditt pund/din nådegave er ikke for lite/alminnelig til å brukes av Gud."

Jeg vil stille et annet spørsmål: Står ikke erfarne og mer tilfeldige kirkegjengere - og for den saks skyld barn og voksne - i det samme livet? Noen mennesker har en dyp åndelig legning, andre forstår ikke bæret av åndelig-gjøring. For dem må det som forkyntes, ha et mer konkret innhold. Og dette kan det selvsagt være vanskelig å føle seg frem til og balansere. Men denne forskjelligheten går ikke på om en har en kristen tro eller ikke. For livet er det samme, døden er den samme, lidelsen er den samme, og mennesker er forskjellige enten de tror mye eller lite eller ikke. Lengsel og angst og velsignelse og forbannelse er del av alles liv. Å bli inkludert betyr ikke nødvendigvis å bli forstått eller sett eller prekt til på sin egen dialekt, men enten man er barn eller voksen, erfaren kirkegjenger eller mer tilfeldig besøkende betyr det å møte det livsalvor og livsmot som bibelen er gjennomsyret av.



## Prest - kjenn deg selv!

Alle som utfører en funksjon, gjør det på sin personlige måte. Det er et "jeg" som innehar en rolle eller en posisjon. Sånn skal det være. Men det skal ikke være privat. Når noen får en lederfunksjon, kommer ofte helt andre og mer private behov og egenskaper frem enn de lederen tror han eller hun fyller sin rolle med. Styrke og svakhet blir tydeligere, forstørret som under en lupe, og viser seg kanskje på helt andre områder enn lederen har til hensikt. Derfor må en leder granske sin måte å lede på. Hva av private behov siver ut?

Hvem og hva ser presten på under gudstjenesten? Hvordan brukes hender og føtter? Hvordan sitter han eller hun under salmesangen? Dekker langt hår nedover ryggen korset på stolaen? Gjør høye hæler gangen usikker? Trekker joggesko og strømpefarge eller gummistøvler eller dinglende øringer oppmerksomheten til seg?

Den følelsesmessig grunnstemning som prege gudstjenesten og dagens budskap, skal komme frem i samspillet mellom tekster og tekstleser, musikk og salmevalg, liturgiske bevegelser, prekenens innhold og fremførelse, de synlige aktørenes klesdrakt og kroppsholdning. Er dette bevisst? Dersom budskapet er fasettert og sammensatt (og det er det nesten alltid) peker elementene i en retning? Har følelsene og stemningen som preger gudstjenesten, trygghet og tydelighet til å stille "oss" - både prest og menighet - "for Guds åsyn"? Det er viktig at presten har evne til å lytte etter sin personlige stemme og til å skape samklang med organist og tekstledere og kirketjener. Det er vel blant annet dette samspillet bønner i sakristiet før gudstjenestens begynnelse skal styrke.

## "Jeg"

Rektor Stephan Tschudi innpodet praktikumsstudenter at de ikke skulle bruke ordet "jeg" på prekestolen. (Som innsmett i liturgien var det utenkelig.) Hadde han rett?

Prestens person viktig. Det som presten gjør og sier, skal være tydelig og personlig, men altså ikke privat. Første person entall er ikke et nødvendig virkemiddel for tydelighet. Det er ikke personen som skal tydeliggjøres, men en tydelig person som skal forkynde evangeliet.

Når presten som person har noe å meddele, er det riktig og viktig at det blir klart: her tales på egne vegne, dette er hans eller hennes personlige erfaring, mening eller faktiske opplysning. Han eller hun har studert i 6-7 års, har kanskje mange års erfaringer og har noe å bidra med som person. "Jeg" være et nødvendig ord, en riktig presisering. Men: "Dere, jeg tror at Jesus mente at ...., jeg, dere," eller: "Jeg tenker at Gud synes.... jeg," eller "da jeg leste denne teksten, kom jeg til å tenke på noe jeg ikke hadde tenkt før" er ikke interessant. I kirkebenken sitter vi ikke for å høre hva sokneprest NN tror at Jesus kan ha ment eller hvordan tanken kom opp i ham eller henne. Der er vi for å åpne oss for Gud her og nå. (Undertegnede har opplevd å telle over 50-jeger fra åpningsordene til et stykke ut i prekene. Da sluttet jeg å telle.) Når prester forteller om personlig og kanskje unike erfaringer, kan de kanskje av og til spørre seg om det kan være formålstjenlig å omskrive og kanskje bare meget sjelden bruke jeg-formen? Innholdet svekkes ikke av det. Folk vet allikevel som oftest når presten taler med erfaringens friskhet og dybde.

Det kan være greit at en vikar presenterer seg etter nådeønsket og før eventuelle åpningsord, men det kan like gjerne skje før bønneslagene. Og vi trenger ikke å få vite hvem som ringte opp for å hyre inn vedkommende, eller at vedkommende har tilbudt seg å gjøre slike tjenester. Presentasjonen er der for å feie vekk forstyrrende spørsmål om hvem dette er, ikke for å få tegnet et lite portrett. Det som eventuelt sies som åpningsord, skal lede mot søndagens budskap og samle oppmerksomhet mot Gud og troen og menneskene i kirken - ikke mot vikaren og hvorfor han eller hun er der.

## Andre stemmer

I det fornyelsesarbeidet som lenge har pågått, er en hovedintensjon at flere stemmer skal lyde. Slektinger leser tekster og/eller bønner ved dåp, bryllup og gravferd, slik lekfolk gjør det under gudstjenester. Det er en berikelse. Men denne utviklingen stiller krav til prestenes lederfunksjon i forberedelsen og gjennomføringen av gudstjenester og kirkelige handlinger.

Tidligere var så å si alle stemmer som lød

i kirken, mannsstemmer. I dag kan man oppleve at alle stemmer gjennom en gudstjeneste er kvinnestemmer. Det var vel heller ikke meningen. Noe av poenget er å fargesette gudstjenesten med et hørbart og synlig mangfold av stemmer og identifikasjonsfigurer. Det er prestens oppgave å legge til rette for denne variasjonen i alder og kjønn og personligheter.

De som skal delta, må få anledning til å tone seg inn i rommet, ha prøvd høytaleranlegget, lært litt om liturgisk puls. De må være trygge på når de skal reise seg, gå frem og sette seg. De som er medhjelpere ved nattverdutdeling, må vite når de skal si de medfølgende ordene, og hvor de skal gjøre av blick og hender og føtter. Denne tryggheten må gudstjenestens leder sørge for at de får.

### **Som Babette**

Mesterkokken Babette brukte sitt livs formue på å lage et måltid som bare en av gjestene forsto den faglige kvaliteten i. De andre gjestene ble åpnere mennesker, så sin neste, vokste i innsikt om troen og livet og forsonet seg med hverandre. Det samme tenker jeg at presters arbeid med gudstjenester og kirkelige handlinger skal føre til. Det sitter sjelden

mennesker i kirkebenken som har faglig innsikt i det i det arbeidet som gjøres for at en gudstjeneste skal åpne for møte mellom Gud og mennesker. Men kvaliteten og entydigheten i det som sies gjøres, skal klinge i et språk og med handlinger som mennesker umiddelbart forstår - enten de går ofte i kirken eller sjelden. Gudstjenesten er for alle. Språk og handlinger som må oversettes ("som vi pleier å si det her i kirken"), forkynner at de man taler til, egentlig blir sett på som fremmede. Budskapet blir ikke innholdet i det som forklares, men utskillelsen og fremmedgjøringen som understrekes av at man forklarer. Babettes måltid var en vel-signelse for alle rundt bordet, ikke bare for den erfarne, feinsmeckende generalen som forsto hva han fikk servert.

Babette laget hverdagsmat også. Da var det begrenset hva hun hadde av råvarer. Og det kan vel hende at selv ikke hun alltid hadde en like heldig hånd over grytene. Det skjer glipp og forglemmelser i så å si alle gudstjenester. Det gjør dem ikke dårligere. Men at glipp og feilskjær hører med til livet, er ingen grunn for å sjuske med bevisstgjøring om og oppmerksom på budskap og likeverd. Snarer tvert i mot.

---

## FRA BOKFRONTEN



# Ny bok om religionsdialog

**Oddbjørn Leirvik: Religionspluralisme.**

**Mangfold, konflikt og dialog i Norge.**

**Pax forlag, 2007**

Oddbjørn Leirvik er godt kjent som tidligere menighetsprest i Oslo og nå professor ved Teologisk Fakultet. Han har allerede skrevet flere bøker om det nye religiøse Norge, med et særlig fokus på Islam. I denne siste boka på ca. 100 sider fokuserer han på det brede norske religionsmangfoldet, og på den interreligiøse dialogens historie, resultater og muligheter her til lands. Leirvik kjenner terrenget inngående, og han skriver godt. Derfor er dette blitt en både aktuell og leseverdig bok.

Leirvik innleder med å tegne kartet over dagens religiøse landskap. Etter et kort riss over religionsfrihetens historie i Norge, leverer han oppdatert tallmateriale over de ulike religioners tilhengere og over deres religiøse praksis. Interessant er det blant annet å lese at norske muslimer på mange måter er like passive hva religiøs aktivitet angår som nordmenn flest. Bildet av muslimer som ivrig troende og lydige etterfølgere av ledernes instruksjoner, nyanseres flere steder i boka. Her smuldrer klisjeene opp, og det er viktig.

God plass blir viet en skildring av samskiftelsen og dialogen mellom religionene. Leirvik skriver om de ulike samtale- og samarbeidsfora som er opprettet. Særlig oppmerksomhet blir viet Nansenskole-dialogene fra 1990-tallet. Her møttes bl.a. kristne, humanetikere, buddhister, muslimer og jøder til inngående samtaler. Mye interessant materiale brettes ut om likhet og uenighet i synet på ekteskap, abort, dødsstraff og euthanasi m.m. Ofte er forskjellen innen religionene like store som forskjellene mellom dem. Igjen skapes det nyanser, og et sammensatt bilde trer fram.

Stor oppmerksomhet vies naturlig nok KRL-faget i skolen. Leirvik skisserer bakgrunnen for fagets opprettelse og de konflikter som hele tiden har fulgt med, og som er blitt særlig aktuelle den siste tiden. Han drøfter også behovet for religiøse privatskoler opp mot ønsket om å sikre mangfoldet innenfor den felles, offentlige skolen.

Avslutningsvis fokuserer Leirvik på frem-

tidige utfordringer i det multireligiøse Norge. Her trekker han eksempelvis fram nødvendigheten av at man våger å utfordre hverandre i de saker som er vanskelige, slik som kjønnsroller og holdningen til bruk av vold i internasjonale konflikter. Leirviks fremstilling er hele tiden balansert og saklig. Samtidig skinner hans egne prodialogiske grunnholdning tydelig gjennom, men uten at fremstillingen på noen måte blir skjev eller tendensløs. Han kan fremsette kritiske betraktninger både mot radikale og konservative krefter, så vel innenfor islam som kristendom.

Dialog er, i det minste prinsipielt, ikke veldig kontroversielt innenfor Den norske kirkes

offisielle struktur. Leirviks vurderinger gir da heller ikke i særlig grad foranledning til motsigelser. Noen ganger tangerer han imidlertid tyngre spørsmål, slik som felles bønn mellom tilhengere av ulike religioner. Her kunne han gjerne ha gått noe lenger inn i det mer normative, teologiske feltet. Boka ble neppe kjedeligere å lese om så hadde skjedd.

Fremstillingen avsluttes med et meget nyttig og svært omfattende stikkordregister. Her kan man slå opp både på "fråhaldssaka", "karrikatursaka", "Shabana Rehman" og "skautet". Kort sagt: For alle oss religionsarbeidere i det moderne Norge gir denne boka viktig oppdatering. Anbefales!

*Halvor Nordhaug*

# SØNDAGSTEKSTEN

Thomas Berbom, Hilde Barsnes, Ernst-Modest Herdieckerhoff og Sjur Isaksen

## Allehelgensdag

4. november 2007

Matteus 5, 1-12

Det er festdag i kirken. Allehelgensdag. Fra gammelt av en oppsamlingsdag for alle kjente og ukjente martyrer som ikke ble minnet med egen dag. Reformasjonen forkastet Allehelgensdag i sin gamle form, men beholdt dagen til minne om Hellige menn og kvinner som menigheten burde minnes. Når dette er sagt, må det tilføyes at det ikke tok lang tid før den lutherske kirke gjorde Allehelgensdag til en Allesjeldersdag, da man utvidet begrepet helgener til å omfatte alle som var gått bort i troen på Kristus. I reformasjonens ettertid ble også Allehelgensdag en årlig minnedag for Luthers reformasjon, da det var Allehelgensaften 1517 Luther slo opp sine berømte teser og reformasjonen var startet.

Mange inviterer sikkert til minnegudstjeneste Allehelgensaften for å møte dem som har mistet noen av sine kjære det siste året. På denne måten imøtekommer man behovet for en minnedag, en sørgedag, samtidig som man kan bevare høymessen til festdag med jubel og lovsang. Det er i dette spennet vi møter Allehelgensdag i vår tid. Spennende, krevende og utfordrende.

## Til teksten

Tekstene denne dagen løfter frem hva salighet dypest sett kan forstås som. Og i kollektbønnen ber vi om å få kraft til å følge etter dem som har gått foran og fullført løpet og bevart troen.

Denne søndagens tekst er hentet fra Bergprekenen (Matt. 5-7). Disse kapitlene utgjør den første av fem store taleavsnitt i evangeliet. Talen står i begynnelsen av Jesu virke og gir en presentasjon av hans budskap. På samme tid gir talen også et innblikk i Jesu utlegging om Guds rike. Etter en kort innledning (5,1-2) følger saligprisningene (5, 3-12) som vi denne søndagen skal forholde oss til. Deretter følger talens tema: disiplene som jordens salt og verdens lys. (5, 13-16).

En saligprisning kan sees på som en gratulasjon, og var en kjent stilform for både jøder og grekere. GT bruker formelen som en vel-signelse eller en lovprisning (Sal 32). Ord-språkene bruker saligprisninger med et for-manende mål (Ords. 14,21), men formelen kan også uttrykke trøst og omsorg (Sal. 94,12).

## Salige er...

Vi finner ni saligprisninger i vår tekst. De fire første løfter frem menneskets forhold til Gud og setter fokus på vår gudsfromhet, og de fire neste setter fokus på mellommenneskelige



forhold og relasjoner. I prekenen denne dagen vil jeg nøye meg med å trekke frem noen av saligprisningene og legge ut om dem. Det vil bli for omfattende å gå i detalj av hver saligprisning på prekestolen, men her er noen innfallspor:

De første som blir priset salige er de som er "fattige i sin ånd" (v.3). Grunnbetydningen er "svak, hjelpeløs" hva gjelder økonomi og sosial nød, men det er også et begrep som er velkjent i bruken om vår hjelpeløshet overfor Gud (Sal. 40,18). Er fattig og rik motpolar? Er det oss rike som til syvende og sist ikke finner den fattigdom som dypest sett gjør oss rike? Det går an å være lutfattig og likevel rik! Lykkelige er de mennesker som innser at fattigdom er å bli fattig i ånden.

"De sørgende" er de neste som omtales (v.4). De kommer til kirken på Allehelgensdag og de lytter godt, men hører kanskje noe annet enn det som teksten dypest sett løfter frem. Vårt sikte må være å rette oppmerksomheten på Trøsteren. Denne dagen og alle dager!

Så kommer "de tålsomme" eller "de ydmyke" som det heter i den nye oversettelsen (v.5). Det greske "præis" brukes som hovedsak om tålmodighet som en god egenskap. I vår tid kan vi kanskje se de tålsomme som dem som ikke karrer til seg av jordens overflod, men setter sin lit til livets Gud. Det er de som skal arve den nyskapte jord.

Så hører vi om dem "som hungrer og tørster etter rettferdigheten" (v.6). Begrepet "dikaiosynæ" er et av Bibelens hovedbegrep i tale om rettferdighet. Rettferdigheten er kjennetegnet på Messias-riket. Gjennom Guds rettferdighet skal vår hunger og tørste stilles, ja, det skjer i dag ved nattverdbordet der livets brød deles ut, og der den halve alterring samler oss med dem som er hos Jesus.

"De barmhjertige" (v.7) og "de rene av hjertet" (v.8) hører vi om i de to neste saligprisningene. Vi ser kanskje spor av barmhjertighet i vår kultur fra tid til annen, selv om det er langt mellom oppslag om dette på tabloid forsiden. Det handler om å ha hjertet på rett plass! Det rene hjertet er derimot Guds gave. Det er nådens Gud det handler om.

"De som skaper fred" (v.9) handler om fredsstifterne i vår historie. Ikke om alle dem som i makelig fred og fordragelighet slentrer

gjennom livet, men om dem som kjemper fredens sak i det store, men også i det små.

"De som blir forfulgt" (v.10). Det er martyrene det tales om her. De som har kjempet og kjemper for rettferdighet i Jesu navn. De som bærer mobbens sår på kroppen og som likevel frimodig forkynner Guds kjærlighet. Se, himmelriket er deres! Også v. 11 bærer noe av dette perspektivet med seg. Forfølgelse av troende skjer verden over den dag i dag og Jesus tar parti med de redde og svake og små. Han sier: salige er de mennesker som lever under urettferdighet, men hungre etter rettferdigheten og ikke faller til ro med urettferdighet. De mennesker, som fortsetter å håpe og tro på det gode, hvor dårlige forholdene enn kan bli her på jorden. De mennesker som lengter. De mennesker som sørger over det onde og døden fordi de vet at det ikke er meningen med livet. Salige er de mennesker som midt i all den strid som vår verden er fylt med prøver å stifte fred. De er rene av hjertet.

Saligprisningene avsluttes så med en løfte (v 12). Et løfte om "lønn i himmelen".

### De svake og små

Jesus tilsier noen bestemte mennesker lykke. Og det merkelige er at han ikke nevner de rike, de unge, de kjekke og vellykkede. Og det er ikke fordi han har glemt dem. For Jesus nevner tvert imot dem som i verdens øyne er ulykkelige. Når reklamefolket skal bruke personer som kan selge deres varer så bruker de personer som ser sterke og selvsikre og sunne ut. Det er for at vi skal etterligne dem. Men Jesus stiller opp et helt annet ideal. Det er de svake og små. Jesu ord har gjort et stort inntrykk til alle tider og gitt håp og styrke til alle undertrykte og forfulgte.

En annen ting man kan undre seg over er at Jesus sier sine ord uten å begrunne dem. De, som erklæres for salige, har ikke gjort noe eller prestert noe som skulle gjøre dem verdige til æren. Det gjelder også hans disipler. Disiplene hadde ennå ikke rukket å utføre noen store handlinger eller tatt noen form for store beslutninger som kunne begrunne at Jesus veileder dem om dette. Saligprisningene kan virke like så uventede og umotiverte som Guds skaperord på første side i Bibelen. Gud sa: Bli lys. Hvorfor sa Gud det? Hva fikk ham til det?

Hva var hans grunn til å skape lys? Plutselig lyder ordene og skaper hva de nevner. På samme måte er det med Jesu ord. Plutselig sier Jesus dem. De skaper en ny verden for de mennesker som Jesus løfter opp.

### Martyrenes kapell

Allehelgensdag vitner med sitt budskap i to retninger. Hva Jesus har betydd og betyr for mennesker like til i dag. Men også hva det har kostet for enkelte mennesker å følge Jesus.

I Strängnäs Domkirke i Sverige har Biskop Jonas Jonson innviet et kapell. Martyrenes kapell. På små tavler i kapellet nevnes navnet på 41 av alle 1900-tallets martyrer som har ofret livet for sin tros skyld. Men kapellet rommer også tavler uten navn for å minnes de uendelig mange navnløse som har kjempet troens sak like til døden. Navnene har blitt foreslått av kirker og personer i ulike deler av verden. En del av de navngitte er velkjente. De levde i ulike land og trostradisjoner. De var kvinner og menn, unge og gamle, vigslede og lekfolk. Deres ytre vilkår skiftet lik omstendighetene rundt deres død. Men de var alle døpt til Kristus og har for andre i sin tid fremstått som martyrer. Her finner vi navn som: Victor Africander, Dietrich Bonhoeffer, Martin Luther King, Wang Zhiming, Biskop Gorazd, Maximilian Kolbe og mange flere. Det gjør inntrykk å besøke kapellet.

Vi lever i disse menneskenes "ettervarme". For mennesker etterlater seg en "ettervarme", slik svabergene en sommerdag holder på varmen lenge etter solnedgang. Mennesker etterlater seg noe usynlig. Et menneske som har betydd mye for mange, er død, men ettervarmen sitter igjen i veggene. Ja selv mennesker som har levd sitt liv i det stille leverer ettervarme. Mennesket er skilt fra oss, men noe blir igjen i ting, i tanker, følelser minner.

Allehelgensdag går våre tanker til "dem som har stridd den gode strid" (jfr. kollektbønnen), men vårt fokus holder vi rettet mot Jesus. Han som har gitt oss grunntonen i livet. Da han levde her på jorda utstrålte han mye varme. Da han forlot denne jorda etterlot han seg mye ettervarme. Det kan vi fortsatt merke. Hvis vi lar oss berøre av Guds kjærlighetssol kan vi holde på varmen - like inn i dødsskyggen dal.

### Salmer

Gudstjenesten Allehelgensdag skal være et lyspunkt. Gjerne lovprisende. Og av salmer henter jeg frem Nos 418 Med Jesus vil eg fara og 844 I himmelen, i himmelen. Men gjerne også Åge Samuelsenes vakre O Jesus du som fyller alt i alle nr. 69 i Salmer 97:

*"...at jeg må være lys og salt i verden og skinne som en stjerne ren og klar.*

*Du er mitt alt, o Jesus du er livet!*

*Hva enn meg møter, du min lovsang er.*

*Du har jo himmelens herlighet meg givet.*

*I evighet skal jeg få være der".*

**THOMAS BERBOM**  
Fung. sokneprest i Svelvik



### 24. søndag etter pinse

11. november 2007

Lesetekster: Amos 8:4-7, 1. Tim. 2:1-6

Prekentekest: Matt. 22:15-22

### Høstens hendelser...

Denne høsten har vært preget av valgkamp og hva som skal prioriteres på lokalplan og i kommunene. Hvilke verdier er det som skal styre i møte med de utfordringer som møter oss i samfunnet rundt oss, og hvordan skal vi løse det? Det har vi hørt ulike forklaringer på. Vi har også hatt flere saker som omhandler sveitiske bankkontoer og skatteunndragelse. De langt fleste i dette landet har vel verken sveitiske bankkontoer eller snyter på skatten. Men våre liv skal henge sammen. I samme setning får vi høre både at vi skal gi keiseren det som hører til der, og Gud det som er Guds. Det høre sammen, det er ikke forskjellige ting. Vi lever ikke oppdelte liv, men hele liv. Gud og verden er uløselig knyttet sammen og derfor er det to sider av samme sak. Det å leve i Guds verden, handler om ansvar for hverandre og den jorden vi lever på. 1. Tim. 2:1-6

"Jeg formaner dere framfor alt til å bære fram bønn og påkallelse, forbønn og takk for alle mennesker. 2 Be for konger og alle i ledende stillinger, så vi kan leve et stille og fredelig liv med gudsfrykt og verdighet i alt. 3 Dette er godt og noe Gud, vår frelser, gleder seg over, 4 han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne." Bønn og liv hører sammen.

### Mer enn du ser...

Hvem er han og hva er det han driver med egentlig? De ønsket å sette ham fast.

"Mester, vi vet at du alltid er sann og lærer sant om Guds vei" De begynner med rosen og det de tror han vil høre, de appellerer til hans forfengelighet og håper at det vil få ham vippet av pinnen. Jesus er ikke spesielt forfengelig, han er ikke opptatt av at de skal synes godt om han for en hver pris, slik de også sier til ham. Han er opptatt av sannhet og ærlighet. Men det som opprører han mest er at de er falske og uærlige. Deres spørsmål er ikke i første omgang om skatt, men agendaen er - nå kan vi få tatt han viss vi er litt lure.

I møte med sannhet og integritet faller falsk-

het og uærlighet død til jorden. I møte med en som ikke inngår kompromisser på sannhet blir en avslørt. De ble forundret over svaret de fikk, og de forlot han og gikk sin vei. Han som er så mye mer enn vi ser, som er sannhet. Minner oss om at vi er mennesker som er både jord, kropp, sjel og ånd. Vi lever på jorda og vi har himmel over oss. Gi Gud det som Guds er og keiseren det som keiserens er.

### Er det tillatt å betale skatt til keiseren?

Dette er den første av 4 enheter som inneholder uenigheter og kontroverser med forskjellige jødiske ledere - fariseere, herodianere og saddukeere.

Vers 15: "sette fast eller lure" i en felle er noe som den dag også ikke er tillatt.

Vers 16: "Herodianere" - disse var venner eller sympatisører av Herodes Antipas, landsfyrste i Galilea. De var ikke et eget parti slik som fariseerne og saddukeerne eller Johannes døperens disipler. Matteus ordner dem under fariseerne fordi de ikke lenger var noen trussel for kirken, til forskjell fra lederne for fariseerne. "det du sier er sant" - betyr trofast mot eget ord. Komplementet er så fint, for å skjule deres listighet og svik. "du bryr deg ikke om hva andre mener, for du tar ikke hensyn til person eller rang" - Dette er et litt rart idiom som uttrykker den grunnleggende side ved den bibelske ide om rettferdighet, om en upartiskhet som nekter å ta imot bestikkelser, men som går i retning av de fattiges rettigheter. Dette er den bibelske basis for tanken om de fattige.

Vers 17: "er det tillatt å betale skatt?" - dette ville vært et samvittighetsspørsmål for fariseerne, men ikke for herodianerne. Å, betale skatt betydde å anerkjenne et hedensk styre over Israel.

Vers 18: "hyklere" - Matteus bruker dette ordet inn i en direkte dialog og ofte om fariseere, 6:2 og 23:13-29

Vers 19: "denar" - 1 denar var en normal dag-lønn.

Vers 20: "bilde og navn" - inskripsjonen var: Tiberius Cæsar, av den guddommelige Augustus, øverstprest.

Vers 21: "så gi keiseren hva keiserens er" - dette uttrykket er ikke ment ironisk eller på noen annen måte. Det aksepterte staten som



det minste av to onder, og det verre ville vært anarki. Den sier ikke at staten er guddommelig, men Jesus var ute etter ikke-voldelig sosial endring og at Guds rike var nær. Gud er større enn staten.

## Preken

Denne teksten utfordrer oss etisk på mange måter, både i vårt forhold til sannhet og ærlighet og til forvalteransvar i verden. Jeg tenker at vi godt kan være litt frimodige i vår forkynnelse. Jesus er kompromissløs på sannheten og det gir oss et utfordrende forbilde. I sommer var jeg på Bremuseet i Fjærland i Sogn og Fjordane som har åpnet en ny klimautstilling i juli i år. Vi fikk klimanyheter fra 20 og 40 år fremover i tid. Vi fikk se hva som kunne skje om vi gjør noe med den globale oppvarming og hva som kan skje hvis vi gjør noe. Det er faktisk mange tiltak vi kan sette i gang for å påvirke i positiv retning, utstillingen var slett ingen skremselspropaganda, men en utfordring til å ta tak. Når det gjelder menneskeskapte klimaendringer, kan menneske faktisk gjøre noe fra eller til. Vi er borgere på jorda og vi har et samfunnsmessig ansvar for våre omgivelser. Guds skaperverk fortjener respekt.

Hva er sannhet og sant liv? Hvordan lever vi sanne liv? Dette spørsmålet kan lede oss inn i det praktiske om vi betaler lisens og eller snyter på skatten eller på andre måter drar en løgn eller to innimellom. Det er viktig å sette fokus vårt felles ansvar når det gjelder samfunnsmessige saker, men det er også et mye dypere spørsmål om verdier, ærlighet og sannhet i livene våre. Tør vi være ærlige, er det plass til oss som hele mennesker, tør vi kjempe for sannheten både vår egen, og vår nestes når vi eller andre blir utfordret eller tråkket på. Når og hvor ofte inngår vi kompromisser og setter våre verdier i andre rekke, og lar ting skure og gå? Legger vi til rette for at vi kan leve som hele mennesker i kirke og samfunn, eller gjør vi det umulig? Menneske er skapt i Guds bilde og Jesus er i kraft av at han kom til oss en bekreftelse på vår gudbilledlighet og tilhørighet. Jesus gjør både gjennom sitt liv og de etiske verdier han setter opp for å respektere og behandle mennesker klart når vi feiler i å gjøre dette. Å, leve sant handler om ta både vår egen

og andres gudbilledlighet og menneskelighet på alvor.

## Hva vil det si å gi Gud, hva Guds er?

Når vi lever våre liv i felleskap med Gud, og hele tiden søker sannheten. Da tjener vi Gud og våre medmennesker. Vi tar i bruk våre ressurser som vi er skapt med til beste for oss selv og andre, både i jobb, frivillig arbeid og i de relasjonene vi står i. Vi lever som hele mennesker vel viten om både vår styrke og vår sårbarhet. Det gir oss en ydmyk raushet i møte med våre medmennesker. Et annet ord for ydmyk raushet er nåde.

Forslag til prekenkisse for denne søndagen. En kan bruke alle eller noen av disse momentene.

Hva vil det si å leve som hele mennesker både i forhold til Gud og den verden vi lever i? Er det noen motsetning - eller er det samme sak?

Hva er sannhet og sant liv?

Hva vil det si å gi Gud, hva Guds er?

Guds bilde i den andres ansikt?

## Gudstjenesten

Forslag til salmer denne søndagen er Nos 715, 657, 651, 703, 711, 714 og Salme 97 103.



**HILDE BARSNES**

### 25. søndag etter pinsen

18. november 2007

Johannes 5, 24-29.

Esekiel 37,1-5;10-14; 2. Korinter 5,1-10

#### 1. Barneskremsel:

"Astrid", vinket til meg da jeg kom inn i kirken før gudstjenesten. Vi snakket litt og satte oss ved siden av hverandre i kirkebenken. Hun virket litt usikker, som om hun hadde noe på hjertet som hun ikke klarte å få ut. Så begynte gudstjenesten og jeg tenkte ikke mer på det. Etterpå tok hun imidlertid mot til seg og spurte litt flamlende: "Du, kan jeg få lov å ha en samtale med deg en av dagene?" Selvfølgelig kunne hun det. Vi avtalte en tid, samtidig spurte jeg hva hun ville snakke om. "Jo, du skjønner, den siste tida har jeg tenkt mye på søndagsskolen som jeg gikk på da jeg var liten. Læreren vi hadde, snakket mye om dommens dag, fortapelsen og om at vi måtte passe på å være med på den rette siden. Fremdeles blir jeg så redd når jeg tenker på det."

Ikke vet jeg hva som får en søndagsskolelærer på 50-tallet til å skremme barn på en slik måte, men resultatet som jeg ser i dag, synes jeg er nitrist: Mange tiår senere sitter et flott og fromt menneske i kirken og tviler på om hun i det hele tatt kan bli frelst. Har hun aldri fått høre om Guds ubetingete nåde? Det som skulle ha vært gleden ved troen er blitt til redsel for dommen. Troens frimodighet er byttet ut med fortvilelse. Dette er tragisk ikke bare for det mennesket det gjelder, men for hele kirken, for her har evangeliet tydeligvis blitt overskygget på grunn av uforstandig forkynnelse.

#### 2. Dagen:

Kirkeårets siste søndager - dersom de ikke faller bort i den kirkelige kalenderen - tar opp et alvorlig tema: at Kristus skal "komme igjen for å dømme levende og døde."

Også prekenteeksten på 25. søndag etter pinsen handler om dommen, men dagens evangelium er ikke helt typisk for tonen i de andre tekstene. Lesningene fra Det gamle testament og fra epistelen fokuserer mest på oppstandelsen og håpet. Esekiel 37 forteller om profetens visjon av de tørre ben som blir

levende igjen, mens i 2. Korinter hører vi Paulus vitne om menneskenes fremtid i en ny kropp etter døden.

Gudstjenestens grunntone derimot skapes ofte av kollektbønnen. To stikkord er viktige her: oppstandelsen og dommen. Tyngden ligger imidlertid mer på dommen. "... Tal til oss det livets ord som gir håp overfor døden, og frels oss i dommens time." I evangeliet finner vi nettopp denne tonen igjen når det snakkes om oppstandelse enten til livet eller til dommen.

#### 3. Spørsmål:

Dette kan jo igjen ta motet fra "Astrid" og andre flotte mennesker. For i min tid som prest har jeg møtt flere som har det akkurat som "Astrid". Og vi må gå ut fra at det finnes en del mennesker i våre gudstjenester som sitter med akkurat den samme erfaringen og den samme redselen - så til de grader knust av lovens forkynnelse at evangeliet aldri helt har nådd frem igjen. Så hvordan skal vi tale om oppstandelse og dom på en riktig måte? Hvordan skal vi forklare dommens dobbelte utgang, på en måte at vi tar tekstens budskap på alvor uten samtidig å skremme vett av mennesker som heller trenger hjelp til frimodighet og glede? Hvordan kan evangeliet virkelig bli til en god nyhet - et *evangelion* - også for mennesker som har lidt åndelig overtramp? Selv om vi skulle velge å ikke ta dette tema opp i en preken gjør vår historie med teksten at dette spørsmålet må ligge i bakhodet på oss hele tiden.

#### 4. Sammenheng:

Det er alltid viktig å se på bibeltekstene i sin sammenheng. Hos Johannes er dette imidlertid helt avgjørende. Evangeliet hans er så nøye gjennomkomponert at vi lett kan feiltolke et enkelt utdrag når det er tatt ut av sin sammenheng. Etter at Johannes har slått an tonen i prologen følger vi Jesus på veien. Typisk for Johannes sitt evangelium er det han kaller for tegn. Jesus gjør flere tegn som for den troende viser at Jesus står i et nært forhold til Gud. Men tegn er ikke bevis, og derfor blir det strid med motstanderne i etterkant. Bare den troende ser at Gud virker i det som skjer. Så følger en mer grunn-

leggende tale om det samme tema. Rekkefølgen rundt Jesu guddommelige tegnene er altså følgende:

1. under
2. tvil, debatt
3. tale

Dagens pretekst er del av talen som følger etter Jesu tredje tegn: helbredelsen av den lamme ved dammen Betesda. Teksten kan ikke forstås uten denne bakgrunnen. Derfor er det viktig å lese hele kapittel 5 under forberedelsen. Stridspunktet er det faktum at helbredelsen skjer på en sabbat. Jesus anklages derfor at han bryter reglene for sabbaten, samt at han generelt viser manglende respekt for loven. Men det verste for motstanderne er likevel at Jesus setter seg selv i en nær relasjon til Gud i det han kaller ham Far. Det tolkes som blasfemi.

### Perikopen:

Som en del av den avsluttende talen som er knyttet til helbredelsen av den lamme, følger først en oppmuntring og en innbydelse til tro. Dette er et viktig signal som Jesus sender til sine tilhengere, for anklagen og fordømmelsen som Jesus blir møtt med, treffer også alle som tro på ham. Jesus lover det evige liv nettopp til dem som hører og stoler på ham. Det er denne troen som fører til frelsen. Med dette løfte kan også Jesu tilhengere heve seg over anklagen om blasfemi. En ekstra tyngde og autoritet får ordene gjennom innledningen med det dobbelte Amen.

Det er altså viktig å understreke at teksten ikke er en formaning eller trussel til egne tilhengere - så å si for å holde troppene samlet. Tvert imot: Jesus bruker disse ordene for å trøste disiplene som har blitt usikre og redde. Jesu ord er oppmuntring, ikke advarsel. Man kan omskrive det på denne måten: "Dere hører jo på meg, derfor trenger dere verken frykte dommen eller fordømmelse" (*krisis* betyr både dom og fordømmelse).

Jesu avviser ikke at det finnes dom/fordømmelse på den siste dag. I følge ham kan denne dommen også ha to mulige resultat. Dommeren derimot er ikke Jesu motstandere - da hadde det gått oss ille - dommen tilhører ene og alene Gud. Men Gud har delegert denne dommeroppgaven til Kristus, som igjen

dommer med Guds rettferdighet, det vil si med kjærlighetens briller på og med tålmodighet. Her vil tilgivelsen stå i sentrum. Det betyr at den som stoler på Kristus og holder seg til ham - selv om troen til tider har sviktet og fremdeles svikter iblant - har ingenting å frykte i dommen. Det er jo derfor Kristus døde og sto opp igjen, at alle som er glad i ham og stoler på ham, skal ha evig liv. Dette skjer ikke på grunn av gjerningene i livet, men "sola fide" - bare på grunn av troen.

Når Jesus da mot slutten nevner dem som har gjort "det onde" og dem som har gjort "det gode", må også dette sees i denne sammenhengen: En negativ holdning til Jesus fører med seg onde gjerninger, en positiv holdning til Kristus fører med seg gode gjerninger. Men hvem kan med hånda på hjerte si at hun eller han er fri for onde gjerninger? Poenget er også her: Troen på Kristus fører til livet. Men heller ikke her er Jesu ord ment som alvorsord til de troende, men som oppmuntring og trøst for folk som til tider sliter med livet, med tro og tvil, med sine gode og onde gjerninger. Johannes trøster oss: Regner du med Kristus i livet ditt så går det bra til slutt, da kan ingenting ødelegge for deg. Det er heller fariseerne som burde tenke seg om - fariseerne i våre menigheter og fariseerne i oss selv.

### Noen salmer:

Inngang:	064
Hovedsalme:	497
Før preken:	863
Etter preken:	329
Før nattverd:	642
Avslutning:	597
Evtl. dåpsalme	071



**ERNST-MODEST HERDIECKERHOFF**  
Sokneprest i Skårer

<sup>1</sup> Navnet forandret.

### Siste søndag i kirkeåret

25. november 2007

Matt 25, 31-46

### Varetekt

Ordet *varetekt* har to ganske distinkte og forskjellige betydninger. Å *være i Guds varetekt* betyr å hvile i Guds omsorg, bli tatt vare på i tillitt og trygghet. Å *sitte i varetekt* betyr å være frarøvet friheten i en periode man venter på sin rettergang og eventuelle dom. Begge betydningene av ordet antyder at man er prisgitt andre, ens skjebne hviler i andres hender. Å hvile i Guds varetekt vil gjerne oppleves vesensforskjellig fra det å være varetektsfengslet i påvente av sak og dom. Finnes det likevel noen likhetspunkter? Kanskje en forventning om at rettferdigheten skal vinne til slutt. Men hvilken rettferdighet? Er det en rettferdighet vi kan tåle?

### Dommens nødvendighet

En dansk (fremtids?)roman handler om en mann som dreper sin kone i fylla. Det bør man ikke gjøre, og det vet mannen. Derfor melder han seg til politiet og forklarer hva han har gjort. Men hva skjer? Ingenting skjer. Ved hjelp av flinke advokater, dype psykologer og et forståelsesfullt samfunn, blir ugjerningen bortforklart. Det skaffes til veie så mange formildende omstendigheter at ingen soningsdom blir avsagt. Han var blitt drevet for langt. Han har lidd nok. Vi hjelper ham ikke ved å gi ham en straff. Konemorderen fikk aldri sone, fikk aldri mulighet til å gjøre opp for seg. Vår umiddelbare reaksjon er kanskje: "Så heldig, han slapp unna!" Men mannen reagerte motsatt, han ble støtt ut i den dypeste fortvilelse fordi han *ikke* fikk sin dom. Hva var livet verdt hvis det ikke betydde noe at han drepte? Hvilken vekt hadde livet hvis det ikke fantes noen dom? Etter dette fant mannen livet totalt meningsløst og gikk til grunne.

### Tro og gjerninger

Den klassiske kløften mellom tro og gjerninger som grunnlag for frelses tilegnelse aktualiseres i domsscenen i Matteus 25. De fleste predikanter forutsetter at dette skaper provokasjon og uro. Og vi kjenner trykket, ikke bare fra menighetens forvirring, men trolig like mye fra

vår egen. Denne søndagen pleier å avføde et sterkt behov for harmoniserende prekenformuleringer. Derfor er denne dagen en utfordring med tanke på å tåle Skriftens indre spenninger uten å lade dem ut umiddelbart. På den annen side kan det også hende at vi gjør det vanskeligere enn nødvendig. Både tro (Joh 3, 16 +++) og barmhjertighet mot "disse mine minste", handler om relasjonen til og mottakelsen av Jesus, i vid forstand. Vi er trolig offer for et svært krevende trosbegrep. Jeg møter stadig mennesker som synes det er vanskeligere å være en god troende enn det er å være et godt menneske. Jeg lurar på om jeg er et slikt menneske selv.

### Tekst og budskap

Vi er i avslutningen av det som kalles Jesu eskatologiske tale, eller også Jesu avskjedstale, ifølge Matteus. Den etterfølges umiddelbart av påsketidens dramatik. Selve domsscenen er et kunststykke av en fortelling. Den bygger seg opp med en insisterende intensitet, som understreker alvor i innholdet. Selve forestillingen om en slik kosmisk domscene finner vi også andre steder (f.eks. Daniel 7) At Menneskesønnen kommer igjen for å dømme levende og døde, er vurdert som en så grunnleggende dogmatisk sannhet at den som kjent er nedfelt i de oldkirkelige bekjennelser.

Det som i særlig grad gjør teksten annerledes og i en viss forstand problematisk, er etableringen av barmhjertighetsgjerninger som domsgrunnlag. Nå er det ikke sikkert at dette ble lest som så veldig provoserende i Matteus sin kontekst. Den jøde kristne menighet ville gjenkjenne profetenes vektlegging av barmhjertigheten som domsgrunnlag. Men vi som har både Johannes, Paulus og ikke minst Luther som referanseramme, vil fort bli på vakt mot den såkalte gjerningsrettferdigheten.

En avgjørende nøkkel til forståelsen av dette domsgrunnlaget, er uttrykket *disse mine minste brødre*. Henspeiler dette på alle nødlidende eller henspeiler dette på Jesu disipler? Den folkelige bruken av fortellingen vil gjøre gjeldene den første betydningen. Hvert eneste menneske som kommer i vår vei er en potensiell Kristusrepresentasjon. Slik er den lidende Kristus

nærværende i verden. Slik blir Tolstojs fortelling om Martin Skomaker en tekstparallell til Matt 25. Jeg synes det er mye støtte for en slik tolkning i bibelmaterialet. Jesus sier selv at den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar i mot meg (Luk 9,48). Samtidig er det mye som taler for at vår tekst må sees i sammenheng med Jesu utsendelsestale i kap.10: *En utsending identifiseres med den som sender ham.* (Kvalbein m.fl.) Derfor blir vår kjærlighet til Jesu *venner/disipler*, og særlig de som blir forfulgt, prøvesteinen på vår kjærlighet til Jesus selv. Det er der vår Jesus-relasjon kommer til uttrykk. Likevel vil jeg mene at det ikke bare er i vår mottakelse av Jesusvitnene, men i vår totale barmhjertighet, at Jesus-forholdet synliggjøres.

Hva er denne tekstens funksjon i dag? Den er mer enn, og trolig noe annet enn ren undervisning om handlingsforløpet på dommsdag. Jeg tenker den primært understreker 3 ting:

1. Gud kaller til radikal beredskap i kjærlighet og barmhjertighet
2. Domsgrunnlaget er vårt forhold til Jesus og alle de lidende og forfulgte som bærer hans trekk. Tro og kjærlighet er samme sak.
3. Dommeren er Jesus selv, han som selv har vært under dommen og brakt Guds rettferdighet til veie.

Siste søndag i kirkeåret er sjelden verken prestens eller menighetens favorittsøndag. Den er likevel nødvendig for å begynne på nytt. Og det skal vi gjøre neste søndag, da et nytt kirkeår innvies. I katolsk kirkeliv heter den Kristi Kongesøndag og ser allerede forbi dommen og inn i det gudsricket som skal oppstå når Herren kommer igjen. Vi skal imidlertid tåle å stoppe opp en time eller så ved dommen. Ingen ønsker å sitte i varetekt resten av livet.

## Prekenskisser

### 1. Oppgjørets dag

- Hvorfor? Oppgjørets dag kommer fordi du betyr noe. Du er ikke bare et pust i sivet. Du er et ansvarlig menneske, skapt i Guds bilde. Livet er ikke en evig sirkelbevegelse, en gang skal denne tid være forbi. Det skal

ikke alltid fortsette på denne måten.

- Hvem? Det er ikke hvem som helst som er gitt regien, det er Jesus. Og siden det er Jesus, er oppgjørets dag en dag med håp. Hva er det som gjør Jesus mer skikket til å holde dom enn alle andre? Han har selv vært under dommen. Det er Hans unike sammenstilling av rettferdighet og kjærlighet. Hos Jesus får både konemordere og søndagskollelærere sin rettferdige dom.

- Når? Like lite som vi kjenner vår dødsdag, kjenner vi tiden for Herrens dag. Men beredskapen for oppgjørets dag er ikke annerledes enn den beredskap som kreves av oss hver dag: "Ta i mot disse mine minste! Ta i mot meg!"

### 2. I varetekt

- Jeg venter på den nødvendige dom, den som gir livet tyngde og betydning. Uten dom er livet vektløst og ansvaret pulverisert.

- Jeg venter ikke i passivitet, men i barmhjertighetens beredskap for de som lider og forfølges

- Jeg venter på den rettferdige dommer, han som både skaffer til veie og deler ut Guds rettferdighet.

NOS 727 og NOS 860 er to mulige salmer denne dagen.

Lykke til!

**SJUR ISAKSEN**



**Askøy kirkelige fellesråd søker  
UNGDOMSPREST / UNGDOMSDIAKON  
eller person med tilsvarende kompetanse**

Askøy ligger i Vesthordland prosti og har 5 kirker og 5 kirkesokn. Inkl. 4 sokneprester har kirken 29 tilsatte. I den sentrale staben er det bl.a tilsatt kateket, soknediakon, ungdomsdiakon, dåpsopplæringskonsulent, kantor og administrativt personell. Kirkekontoret ligger på Kleppestø, ca 15 minutters kjøretur på fra Bergen sentrum, eller ca 10 minutter med båt fra byen. Det er besluttet å flytte kontorene til et tilbygg som nå er under planlegging ved Strusshamn kirke. Askøy kommune har litt over 23.000 innbyggere. Mer informasjon om kirken på Askøy finnes på menighetenes hjemmesider: [www.kirken-askoy.no](http://www.kirken-askoy.no)

Vår ungdomsdiakon har sluttet denne sommeren. Stillingen lyses nå ut for tilsetning av prest eller diakon, evt. for person med annen relevant kompetanse innen menighetsbyggende arbeid rettet mot barn og unge.

Hovedoppgavene i stillingen er:

- koordinator og inspirator for det kirkelige engasjementet innen barne- og ungdomsarbeidet
- ha ansvar for og samordning av rekruttering og lederutvikling innen barne- og ungdomsarbeidet
- utvikle nye og delta i allerede organisert kirkelig aktiviteter for barn og unge

Ved tilsetning vil personlig egnethet for stillingen være avgjørende. Evne til engasjement, relasjonsbygging og kontaktskapende arbeid er viktige element i dette. Vi søker en person som kjenner ungdomskulturen og som har kall og evner til å formidle kirkens budskap til barn og ungdom. Kompetanse innen f.eks. musikk, sang, drama, forkynnelse, ledelse og formidling vektlegges. Den som tilsettes vil ha hele Askøy som arbeidsfelt, men hovedtyngden av barn og unge bor sør på Askøy i menighetene Strusshamn, Tveit og Erdal.

Rekruttering og lederutvikling er en av de største utfordringene menighetene står overfor. Den nye medarbeideren vil derfor ha som hovedoppgave å bli kjent i ungdomsmiljøene og blant yngre familier med sikte på å rekruttere og lære opp nye ledere i barne- og ungdomsarbeidet. Dette må skje i samarbeid med kateketen, menighetenes prester og soknerådene. Askøy har også stor bredde av kristne frivillige organisasjonene, og fra kirkens side ønsker en et nært samarbeid med disse på flere fronter.

Askøy har årlig ca 250 konfirmanter. Konfirmantarbeidet, som ledes av kateketen, er i dag sentrert rundt flere ukelange sommerleirer. Det blir en oppgave å delta på disse leirene og aktivt drive lederrekruttering i forkant av leirene.

Presten/diakonen skal ikke gå inn i vanlig tjeneste i forhold til gudstjenester og kirkelige handlinger, men det må etableres et nært samarbeid med de øvrige ansatte slik at den nye medarbeideren blir synlig i menighetenes gudstjenester som særlig er rettet inn mot barn, konfirmanter og andre unge. Det skal opprettes en mindre ledergruppe sammensatt av personer fra staben og soknerådene som blir stillingens nærmeste støttespillere. Kirkens administrasjonssjef er nærmeste overordnede. Presten/diakonen vil stå under kirkelig tilsyn av biskopen i Bjørgvin.

Lønn etter tariffavtale, kjøre- og telefongodtgjørelse og pensjonsordning.

Det er ønskelig at den som tilsettes bosetter seg på Askøy. Fellesrådet vil være behjelpelig med å skaffe bolig. Opplysninger om stillingen kan rettes til kirkens administrasjonssjef, telefon 56 15 85 67 / 900 51 358. Søknadsfrist 10. oktober 2007. Søknaden sendes Askøy kirkelige fellesråd, Florvågveien 6, 5300 Kleppestø.

Langesund er en by med ca. 4000 innbyggere i Bamble kommune sør i Telemark. Byen ligger vakkert til ute i havgapet med flott skjærgård og spennende natur på alle kanter. Området er kjent for flest solskinnsdager i året! Kulturlivet blomstrer, og kommunen har full barnehagedekning. Skoletilbudet er godt – fra barnetrinnet og til et variert tilbud på videregående nivå. Langesund er administrasjonssenter i Bamble kommune.

Langesund menighet er en aktiv menighet, og vår visjon er «Nær Jesus – nær hverandre». Menigheten har et variert gudstjenestetilbud for at flest mulig skal føle seg hjemme – noe som har resultert i en relativt høy gudstjenestesøkning. Vi tilstreber et "sjømannskirkepreg", og arbeider for å være synlig i nærmiljøet for å kunne nå ut med evangeliet til stadig nye mennesker. Menighetens kafé er et treffsted midt på torvet. Det er god oppslutning om dåp og konfirmasjon, og det er mulig å synges i kor fra du er 4 år til du er 99. Menigheten har mange frivillige medarbeidere. Kirken er ny (fra 1992), og fremstår som en velegnet og vakker arbeidskirke.

Fra august 2007 har vi startet opp trosopplæringsprosjekt med visjonen «Fra dåp til disippel i menighetens fellesskap». Vi vil i prosjektet bygge trosopplæringen inn i en ny type gudstjeneste («TrefffUNGt») på søndag ettermiddag en gang pr. måned, der erfaring, opplevelse og kunnskap knyttes sammen. (Se <http://www.kirken.no/storstavalt/prosjekt/?event=project&projectID=1242>)

Da vår nåværende ungdoms-/menighetsprest og prosjektleder går over i annet arbeid, søker vi etter

# UNGDOMS-/MENIGHETSPREST

## LANGESUND MENIGHET

100 % fast stilling

hvorav for tiden 30 % som prosjektleder for trosopplæringsprosjektet

### ARBEIDSOPPGAVER

- Være prosjektleder for trosopplæringsprosjektet
- Ansvar for konfirmantarbeidet
- Ansvar for oppfølging av menighetens barne- og ungdomsarbeid
- Delta i turnus med soknepresten om gudstjenester og kirkelige handlinger

### KVALIFIKASJONER

- Teologisk utdanning
- Erfaring fra arbeid med barn og unge
- Kontaktskapende evner og evne til samarbeid og kreativitet
- Det vil bli lagt stor vekt på personlig egnethet

### VI TILBYR

- Et godt miljø i en aktiv menighet
- Arbeidstaker tilsettes på de vilkår som til enhver tid fremgår av ansettelsesdokumenter, gjeldene lover, tariffavtaler og reglement innenfor KA-området
- Langesund menighetsråd finansierer stillingen, bortsett fra den delen som dekkes av trosopplæringsprosjektet

**Tiltredelse snarest mulig etter 21.11.2007.**

Nærmere opplysninger ved henvendelse til sokneprest Jan Terje Hanssen, tlf. 35965283/97505457, prosjektleder Asbjørn Romsaas, tlf. 35965285/90786349, eller administrasjonsleder Eva Tokheim, tlf. 99699832.

**Søknad med CV, referanser og attester sendes innen 24.09.2007 til Bamble kirkelige fellesråd, Gamle Lensmannsgården, 3970 LANGESUND**



DEN NORSKE KIRKE  
Langesund menighet



### Kyrkjelydsprest i Bømlo i Bjørgvin bispedøme.

I Bømlo kyrkjelege fellestråd i Bjørgvin bispedøme er det ledig stilling som kyrkjelydsprest med tilsetjing snarast, eller frå 01.01.2008.

*Bømlo kommune er ein øykommune med ca. 11.000 innbyggjarar og ligg sentralt mellom Haugesund og Bergen og har god kommunikasjon. Trekantsambandet knyter oss til fastlandet. Kommunen har eit variert næringsliv med mange arbeidsplassar knytt til skipsfart, offshore og havbruk og satsar på informasjonsteknologi. Kommunen kan tilby eit allsidig skuletilbod og full barnehagedekning. Bømlo har eit variert natur- og fritidstilbod med eit rikt og spanande kultur- og musikkliv. To nye kulturhus er bygde siste åra. Frivillig organisasjonsarbeid står sterkt. Kommunesenteret er Svortland (Bremmes). Bømlo har 4 sokn: Moster, Bremmes, Bømlo og Lykling med kvar si kyrkje. 3 preikestader i tillegg.*

Kyrkjelydspresten skal arbeida i eit team med to sokneprestar, tre organistar, kyrkjeverje, to kyrkjelydspedagogar, diakon og to sekretærar. Stillinga er todelt der om lag 50% er konfirmantarbeid i lag med kyrkjelydspedagogane og 50% er gudstenester og kyrkjelege handlingar i turnus med dei andre prestane. Konfirmantundervisninga er lagt til tider utanom skulen med støtte frå frivillige. Ungdomsarbeid, leiartrening og tilrettelegging for trusopplæringsreforma er knytt til eit aktivt samarbeid med sokneråda.

Bømlo har mange bedehus med rikt kristeleg arbeid for indre og ytre misjon og godt barne- og ungdomsarbeid i dei største bedehuskrinsane. Samarbeidet med kyrkja er godt.

Her er 4 sjukeheimar og aldersheimar med regelmessige andaktar.

I 2006 var det 174 gudstenester, 127 døypte, 147 konfirmerte, 21 vigslar og 71 gravferder. Kyrkjesøknaden er god med 157 i snitt for alle gudstenester. Serleg samlar familie- og fasegudstenester bra.

Kontorplass på kyrkjekontoret som ligg i Bømlo Rådhus. Vi tilbyr løn etter avtale, gode pensjons- og forsikringsordningar og køyregodtgjering etter staten sine satsar. Ingen buplikt. Fellestrådet vil hjelpa til med bustad.

Spørsmål om stillinga kan rettast til kyrkjeverje Salmelid, tlf 53 42 32 92 / 951 55 944 eller sokneprest Bjøteit, tlf. 53 42 32 83 / 907 34 665. Epost: [arne.salmelid@bomlo.kommune.no](mailto:arne.salmelid@bomlo.kommune.no). Sjå heimeside: <http://bomlo.kyrkja.no>

Søknad med CV, vitnemål, attestar og referansar vert å senda til  
Bømlo kyrkjelege fellestråd,  
5430 Bremnes

**Søknadsfrist: 5. oktober 2007**



# FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

---

## TILSETTING

### Tunsberg bispedømme

Tunsberg bispedømme har i møte 23. august 07 tilsatt Pernille Astrup som kapellan i Nord-Jarlsberg prosti med særskilt tjenestested Horten sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at hun tar imot stillingen.

## LEDIG STILLING

### Agder og Telemark bispedømme

*Soknepreststilling i Vest-Telemark prosti i Agder og Telemark bispedømme med Vrådal, Fjågesund og Kilen sokn som tenestestad.*

Det er ledig stilling som sokneprest i Vrådal sokn og Fjågesund og Kilen sokn i Vest-Telemark prosti med prostiet som tenesteområde. Kviteseid, Brunkeberg, Vrådal og Fjågesund og Kilen sokn i Kviteseid fellestrådsområde er tenestestad. Området svarer til Kviteseid kommune. Etter innføring av ny tenesteordning vil soknepresten truleg gjera teneste i resten av prostiet som ein del av stillinga.

Kviteseid kommune grensar mot Seljord, Tokke, Nissedal, Drangedal og Fyresdal kommune. Flateinnhaldet er 720 km<sup>2</sup> og folketalet ca. 2575. Kviteseid ligg vakkert til ved Bandakkanalen med 50 km til Bø og 100 km til Skien. Kviteseid har gode kommunikasjonar til Grenland/Vestfold, Oslo og Vestlandet med ekspressbussar og tog. Kviteseid byr på ein stor-slått natur med gode høve for friluftsliv, jakt og fiske. Det er gode oppvekstvilkår for born og unge.

Næringsgrunnlaget er jord og skogbruk, småindustri, turisme og offentleg verksemd. I Kviteseid er det 4 sokn; Kviteseid (1170 innb.), Brunkeberg (720), Vrådal (580) og Fjågesund og Kilen (110).

Kviteseid har 6 kyrkjer: Kviteseid, Brunkeberg, Vrådøl, Fjågesund, Kilen og Kviteseid gamle kyrkje. Den siste er ei steinkyrkje frå litt før år 1200 som er i bruk berre sommarstid. Nokre få gudstenester vert haldne i grendehus i distriktet.

I Kviteseid er det to sokneprestar. Det er kyrkje- verje og organist i heile stillingar og to heile stillingar som kyrkjetenar/kyrkjegardsarbeidar. I tillegg kjem deltidstillingar som klokkar ved tre av kyrkjene. Kyrkjekontoret ligg i kommunehuset i Kviteseid sentrum. Soknepresten i Vrådøl og i Fjågesund / Kilen sit i sokneråda der. Soknepresten i Kviteseid og Brunkeberg har eit koordinerande ansvar for prestenesta. Dei har saman ansvaret for kyrkjebladet. Soknepresten i Vrådøl og Fjågesund/Kilen har hovudansvaret for konfirmantundervisninga, men den andre presten tek og del. Størstedelen av undervisninga er lagt til skuletida med halve skuledagar. Sokneråda prioriterer arbeidet mellom born og ungdom. Dette vil det bli lagt vekt på for denne stillinga. Gudstenestene vert fordelte mellom prestane. Kviteseid er med i samarbeidet om prostiadiakonati i Vest-Telemark, der ein saman løner ein prostiadiakon. Prestane har to tenestevoker av gongen. Det er eit godt fellesskap mellom prestane i prostiet, og gode evner til samarbeid vert lagt vekt på.

I Kviteseid er det ein ungdomsskule, 3 barne- skular og 3 barnehagar. Det er laga gode samarbeidsavtalar med skulane med faste skule- gudstenester. I Kviteseid sentrum ligg sjuke- heimen, bukollektiv for utviklingshemma og skule for psykisk utviklingshemma. Prestane har jamleg andaktar her. Kvitsund Gymnas, som tilhøyrer Misjonssambandet, ligg i bygda. Gymnaset har 180 elevar. Av desse bur 170 på internatet. Det er eit godt samarbeid med skulen, og elevar vert nytta som leiarar i barne- og ungdomsarbeid i bygdene. Det er eit mangfaldig kyrkje- og kristenliv i prestegjeldet med foreiningar for indre og ytre misjon. Det er bedehus i Vrådøl, og i Kviteseid ligg Misjons- huset, som er eigd av Normisjon. Kyrkjelyden nyttar Misjonshuset til mange ulike samvær, mellom anna konfirmantførebuing. Her øver kyrkjekoret og to barnekor, og skulelaget og "Ope Hus" for ungdom har også tilhald her. KRIK har verksemd ved ungdomsskulen. I Brunkeberg, Vrådøl og Fjågesund er det barnelag. I Kviteseid

ligg Familiekontoret i Øvre Telemark som høyrer til Kirkens Familierådgiving. Det er to frikyrkje- lydar i Kviteseid; Pinsemenigheten og Misjons- forbundet. Det er gode relasjonar til begge.

Frå Kviteseid sentrum er det frå 0 til 31 km til kyrkjene.

Det er buplikt knytt til stillinga. Kommunen har kjøpt høveleg tomt med god og sentral plassering i Midtsundvn. i Kviteseid med tanke på å bygga ny prestebustad.

Stillinga lysast ut etter ny tenesteordning for Den norske kyrkje, gjeldande frå 01.07.04. Den som blir tilsett må rette seg etter:

- endringar i tenesteordning for kyrkjelyds- prestar og reglar om lønstillhøve og alders- grense for geistlege tenestemenn.
- eventuell deling eller regulering av preste- gjeldet og avgjerder i høve til teneste og tenestemråde.
- eventuelle vedtak om leie, bruk og flytting av bustad.

Målforma er nynorsk, men søkjarar må kunne bruke begge målformer.

Stillinga er løna i kode 0930 lønnstrinn 51-65. Lønsplasseringa er avhengig av kvalifikasjonar, ansiennitet m.v.

Pensjonsinnskott. Til løna kjem regulativ- messige godtgjersler og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

Kvinner oppfordrast til å søkje.

Søknad med kopi av vitnemål, attestar, CV, referansar og utfylt skjema for standardopp- lysningar ved søknad på prestestilling i Agder og Telemark bispedøme, må ha kome til Agder og Telemark bispedømeråd, Postboks 208, 4662 Kristiansand 2006 innan 12.10.2007. Skjema ligg på [www.kirken.no/agder](http://www.kirken.no/agder) under fagområde-personal, eller ein kan få det ved å vende seg til bispedømekontoret, tlf. 38 10 51 20. Her kan ein også få nærare opplysningar om stillinga. Andre som kan gje opplysningar om stillinga og innsyn i kyrkjelydsarbeidet er:

- sokneprest Kjell Arne Norum, tlf.35068131, mob. 97689407
- prost Øyvind Jørgensen, tlf.35077188, mob. 99516348

Nyhet!

*Gunnar Johnstad/Tore Lund*

# HÅNDBOK TIL DET NYE TESTAMENTE



Bibeloversetteren og NT-læreren Gunnar Johnstad har, i samarbeid med Tore Lund, revidert og utvidet sin fars klassiker Forklaringer til Det nye testamente. Boken fremstår nå i en helt ny utgave - Håndbok til Det nye testamente - tilpasset Bibelselskapets nye, reviderte NT-oversettelse av 2005.

- Historiske innledninger til alle bøkene i NT
- Hvert skrift blir kommentert og forklart
- Artikler om kanondannelse, tekstoverlevering, nytestamentlig kronologi og tidshistorie

Kr 298,-

Boken omtales allerede som et funn for enhver bibelleser!

**Returadresse:**  
Luther Forlag  
Grensen 3  
0159 OSLO

**UTKOMMER** annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av praktikumsrektor Halvor Nordhaug, rektor Vidar L. Haanes, prost Jan Otto Myrseth og kapellan Sunniva Gylver.

### REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,  
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.  
Red. sekr.: Eyolf Berg.  
Tlf. 91 17 65 37.  
*e-post: [redaksjon.lk@lutherforlag.no](mailto:redaksjon.lk@lutherforlag.no)*

**LESERINNLEGG** til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes til ovenstående e-post adresse.

### ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,  
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.  
Tlf. 91 17 65 37.  
*e-post: [redaksjon.lk@lutherforlag.no](mailto:redaksjon.lk@lutherforlag.no)*

Pris kr. 490,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 550,- pr. år.  
Kontonummer: 3000.14.73669

### ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 375,- +moms
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 615,- +moms
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1090,- +moms
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1090,- +moms
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 1700,- +moms
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 1940,- +moms
7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 3500,- +moms

ISSN 0332-5431

